

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Pro Tvendo Sacro Coelibatv Axioma Catholicvm

Ceneau, Robert

Parisiis, 1545

Reliquam calumniarum turbam inconditam nullo negotio conterere.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30468

pseudographè interpretantur, denique in suum sensum repugnantem trahere nituntur. Contra verò licuit apostolis incolumi mandato diuino dicere, Visum est spiritui sancto & nobis, nihil vltra vobis imponere oneris, quàm hæc necessaria. Eadè auctoritate licuit Paulo ad Titum scribere, Reliqui te Cretæ, vt quæ defunt corrigas. Sic & ipsi ecclesiæ licet in his, quæ ad disciplinam ecclesiasticam pertinet, & premere, & laxas permittere iuris habenas. Nihil enim mirum videri debet, si pro varietate tēporum statuta quædòque variantur humana.

*Reliquam calumniarum turbam inconditam
nullo negotio contere.*

Quo semper inuicta veritas solidum referat de hoste triumphum, quicquid nugarum superest, quo suam tegere conantur impietatem heretici, exhibere conuenit, ac penitus exsufflare velut stipulam ante faciem venti. Superfunt enim puerilia quædam leuioris operæ contra cœlibatum irritamenta, quæ passim in eorū dogmatibus resperfa leguntur, quemadmodum

Neglectis vrenda filix innascitur agris.

Quale istud est, si plerique omnes amplecterentur cœlibatum, quis tandem superesset soboli procreandæ locus? Non minus stupidum erat, quod diuo Hieronymo obiiciebatur, Si solitudinis amore omnes, ferarum lustra peterent, sylvas ac nemora incolerent, qui tandem superessent in ciuitatibus? Cui respondendum, ciuitates fore repetendas pro solitudine, nemoribus in vrbes iam conuersis. Ad hunc sane modum prima legis ratio suam resumeret efficaciam, Crescite, & multiplicamini, & replete terram, vt iam opus foret bonarū hominum partem cessare à cœlibatu. Sed qui hoc timet, caueat ne cœlum ruat, præsertim cum non desint hoc infelici sæculo in numeri libidinum patroni, adde & improbi exactores: vt stultissimum sit in eo hæsitare.

Sed proficiunt in peius, ita dicentes, Illud non caret præsumptione à deo miraculum exigere. At miraculosum

est angelicam ducere vitam, cum perpetuo continere angelicum potius sit, quàm humanum. Huic ita respondetur. Quid si dominus nos ad huiusmodi miraculum petendum inuitauerit, nobis proponens eunuchismum propter regnũ dei? Nemo præsumptuosus esse poterit, si eo fideliter cõdat, ad quod dominus misericorditer nos inuitat: quanquã de vocabuli ratione nihil moror an istud miraculi rationem mereatur, an secus. Quid si ecclesiæ sponsæ hunc arrhabonem Christus reliquerit, vt nunquam ab ecclesia desinat, qui huius castitatis dote polleat? Hortus est ecclesia conclusus, in quo semper lilia vernat, cum dominus promiserit futurum, vt in nomine suo Christifideles dæmonia eiiciant, linguis loquantur nouis, serpentes tollant. Nemo igitur hanc cœlibatus excellentiam ecclesiæ Christianæ inuideat, vt quã sciat virtutum ac signorum facultate esse donatam. Nemo item pios absterreat, quin ad huius excellentiæ culmen adspirent.

Pergunt autem sui semper esse similes, imo seiplos cupiditate vincunt, dicentes satius fore, vt sacerdotes in coniugio castè viuant, quàm quòd in cœlibatu perpetuo pruritus voluptatis sordescant. At iam dictum est neque vnũ, neque aliud expedire. Quis enim cogit hominem ad sacerdotium adspirare? Si molesta est cuiuspiam continentia, cur à nemine compulsus improbe exigit, quod nemo ab eo requirit? Semper erunt aliqui, qui continentiæ idonei cultores reperiantur. Adhibeatur interim cautio, vt hi tantum ordinandi accedant. Iam cum cœlibatus ipse non præbeat hanc scandali occasionem, sed ipsa potius sacerdotum ambientium improbitas, accusanda est huiusmodi improborũ petulantia. Interim quid commeruit hic ordo continentiu, vt ita flagelletur ab his, à quibus ipse commendandus venit? In summa nihil colligi potest contra cœlibatus honorem, nisi quòd cautio adhibeatur, ne petulantes & improbi facillè admittantur. Alias experientia ipsa doceret coniugatum sacerdotem, tacito omnium hominum consensu, pro non sacerdote habendum esse. Nemo certè talem admitteret ad sacra ministranda, maximè ad iniungendas peccatoribus pœnitentias. Hoc docet in Græcis experientia, qui in administratione sacrorum, reiectis coniugatis, cœlibes sibi

adoptant callogeros, à quibus tantum sacra recipere volūt. Idemque factitatum esse in Neustria fideli narratione primo tomo à nobis declaratum est. Iam qui hoc dicunt, simili stultitia mihi laborare videntur, vt quidam olim imperatores, qui vsum vinearum abolere volentes, terram (vt sic dicam) emasculare conati sunt. Quod minime fieri debuerat, sed potius adhibēdi erant fontes, quibus, vino aqua macerato, ab hominibus tolleretur ebrietas.

Illud quoque acutius considerandum erat, quòd nuptiæ sacerdotibus permiffæ non effugerent, quin potius auferrent periculum eo maxime casu, qui frequenter accidere solet, dum sacerdoti cōiugato, & eo quidem adhuc florenti ac vegeta ætate, sua vxor morte interciperetur: iam quid faciat huiusmodi sacerdos? Nubat ne denuò? At id omnino ne Græcis licuit vnquam. Est enim omnibus ex æquo interdīcta bigamia sacerdotibus. Quòd si iam continendū illi est (vt certe res habet) fatius illi fuerat nunquam expertas sensisse nuptias. Nam canis à corio vix absterrebitur vnq̄. Difficilius enim est nuptias semel expertis adhuc florida ætate continere, quàm non expertis. Sic in periculū ducit periculi fuga, dum caret arte. Non igitur nuptiæ sacerdotales prorsus vitarent, sed mutarent tantū, vel potius auferrent periculum.

Verum, inquit, nobis adimitur nostra libertas. Sed quænam est ista libertas, Christiana ne, an antichristiana? Certe si tanti apud te est ineundi coniugii facultas: si non vacat tibi esse cœlibem, non vacet esse sacerdotem. Simile olim fertur audiisse Traianus à vidua quadam, quæ cum præsentissimum ius exigeret à Traiano aliis negociis implicito, ita respondisse fertur: Si non vacat tibi esse iudicem, non vacet tibi esse imperatorem. Cœlibatus ad sacerdotium ita se habet, vti flos ad fructum, theca ad mundum muliebrem, nucleus ad nucem, ad tegendum & ornandum corpus purpura & quoduis preciosum indumentum. Iam si alterum ab altero secernas, adimas de pulchritudine: & quòd superat, veluti truncum reddas ac mutilum. Sed quid libertatem vocas, id quod diuus Paulus asseruit esse seruitutem? Quod idem plerisque in locis Ambrosius annotauit. Primum enim sic ait Paulus in Co-

rinthiis priore septimo, Mulier sui corporis potestatem non
 habet, sed vir. Et mox apertius, Si infidelis discedit, disce-
 dat. Non enim seruituti subiectus est frater aut soror in hu-
 iusmodi. Alio item loco, Solutus es ab vxore? noli quere-
 re vxorem. Solutionem autem præcedit vinculum. Nec his
 contentus, adiecit, Si nupserit virgo, non peccauit. tribu-
 lationem tamen carnis habebunt huiusmodi. Ego autem
 vobis parco. Quin & sollicitudinem vocat, dicens: Volo
 autem vos sine sollicitudine esse. Imò & sectionem quan-
 dam, dum ait, Qui cum vxore est, sollicitus est quæ sunt mû-
 di, quomodo placeat vxori: & diuisus est. Et tamen hæc
 omnia libertatem vocamus. Sic autem faciunt, qui alba de-
 nigrant, & nigra loquendo dealbant: quibus tota opus est
 anticyra. His apertè succinit Ambrosius, dicens: Copula
 carnalis, quanuis licita, quadantenus immunditia est, si ad
 sacræ Eucharistiæ puritatem conferatur, dicente ad Da-
 uid sacerdote, Si mundi sunt pueri, maxime à mulieribus.
 Libertas Christiana spiritualis est, non carnalis, non hu-
 mi repens, sed ad excellentiora semper se extendens. Et de
 hac quidem intelligendum est illud, Qua libertate Chri-
 stus vos liberauit, in ea state. Quis enim tam demens ac
 prorsus mentis incompotus dicere audeat Christum in hoc
 venisse, vt nos ad coniugiū incundū, hoc est ad obeundas
 huius sæculi curas, inuitaret, qui nos toto sui euangelii
 decursu ab huius sæculi sollicitudinibus arcet, ac omnino de-
 hortatur? Et tamen non pudet viros istos exæcatissimos
 de seruitute libertatem facere, hoc est, de tenebris lucem.
 Sic huiusmodi pseudoeuangelici totum euangelii ordinem
 peruertunt, cum nulla sit euangelica libertas à viris tradi-
 ta apostolicis potior ea, quæ hominem ab occasione lapsus
 longius arcet, quæque semper inuitat ad ardua. Vt ergo
 in summa rem complectar, si homini alioqui libero semper
 licuit se alienæ addicere seruituti, aut militiæ exercendæ, aut
 victus sibi comparandi gratia: quid (quæso) piaculi fuerit,
 aut in quo læditur libertas, si in fauoré religionis sacerdo-
 tem quis amplectatur cœlibatū: cū is olim mos esset stipendi-
 meritis militaria, vt stigmatè aliquo inureretur ad carnem
 tota vita indelebili? Mirū igitur esse debet, cur tā odiosa sit
 viris huius farinæ continentia, quam negent posse annexi

Sacerdotio. Quæ tamen illi sic congruit, vt gemma auro. Nisi quod canis balnei delectatione non capitur, nec asinus lyrae concentu, nec fera florum odore quanuis suauissimo. Quod si his rebus minimè delectatur, saltem non inuideat his, qui ad huiusmodi gratiam adspirant, neque absterreant sub his signis merere volentes.

Audet adhuc irreligiosa temeritas tremendum etiam metuendumque omnibus iudicem in ius vocare. Ait enim, Quod nobis indita sunt, auspice deo, natura duce, generationis organa, si non permittitur vti? Qua quidè querela quid aliud faciunt, quàm quod exostulare videntur cum deo: imò verius eum inculcare, quod hortetur suos ad cœlibatum, dum ait, Sunt qui se castrauerunt propter regnum cœlorum. Nam & illud est auocare ab usu cœiugali: Eadè opera dominum accusabunt quod cum in medio paradisi lignum plantauerit scientiæ boni & mali, frondibus decorum, frugiferum ac delectabile, vetuerit tamen ipsius fructibus vti. Incusent etiam eum, qui de cæco nato ait, Neque is peccauit, neque parentes, vt cæcus nasceretur. Nam quod cæcis oculos, surdis aures, claudis ambulationis organa, si his non permittitur vti: quasi vero non in hoc creata sint omnia, vt diuinę seruiant voluntati. Ignis enim, grando, nix, glacies, in hoc potissimum creata sunt, vt faciant verbum eius. Quo fit, vt & usus rerum dum fata sinunt, sed & ipse non usus, si & quando diuinę placuerit maiestati, nunquam pro vanis habeantur. Diuina quippe voluntas est vna omnium sufficiens ratio. Nam quis potest ei dicere, cur hoc aut agis, aut non agis? Iam constat deo probari, imò & maximè commendari, virginalem excellentiam. An non illud sufficere debet? Nonne oculus tuus nequam est quia bonus sum? Nonne possum facere quod volo de rebus meis? Quis enim restitit ei, & pacem habuit? Et qui sumus, qui diuinę audeamus resistere voluntati? Iam quid non audebit hæreticorum impudens audacia, si ita os ponunt in cœlum, cum lingua eorum transeat in terra? Qui tamen scire debuerant organa corporis non sibi tantum creata, verum ad ipsius animæ usum. Iam si vtilius est animæ, gratius deo, Reipub. cōmodius, cessare à generatione, quis neget optima ratione, & ordine congruo, cessandum esse? Quid autem deo gratius, quàm sincera suæ maiestatis contemplatio? qui ait,

Hæc est vita æterna, vt cognoscant te solum deum verum, & quem misisti Iesum Christum. Ad quam quidem contemplationem via rectissima est cœlibatus. Quo etiam ipsa anima sibi comparat virginalis status excellentiam, quæ cœlum magis, quàm terra repletur. Quare vtilior est homini cœlibatus, quàm sobolis procreatio, si eam partem spectes quæ in homine præcipua est. Nec vsui tantum corporeo seruire debent sensilia organa, imò & spiritualibus cõpentijs seu per ocium, seu etiam per negocium accommodari oportet. Adde quod continentia ipsa, si non in omnibus, saltem in plurimis, pro data occasione non comoda solùm, imò & publicæ tranquillitati necessaria est. Iam enim videmus non ciuitates modò, sed & viculos, domosque, ac familias turba hominum penè vsque ad nauseam esse oppletas. Quòd si iam repleta est terra vsque ad os, non solum non opus est, saltem apud plurimos nuptiali vsu, imò cum aliàs tempus foret amplectendi, cum terra suis esset viduata colonis, nunc comòdum cessandùm est ab amplexibus, ne nimio grauata onere etiã ipsa sit iniqua cultoribus, dum nec omnes alere, nec alius alium pro multitudine ferre possit. Organum igitur generationis non solum ad vsu, imò etiã, vbi opus fuerit, ad non vsu pro re nata creatum est. Cessent igitur hæretici aduersus rerum æquisimum sapientissimùmque arbitrum suas blasphemias euomere, vna eius voluntate contenti, qui ait: Dabo eunuchis meis in domo mea nomen excellentius à filiabus & filiis: sed potius nobiscum acclament, Quàm mirabilia opera tua domine, omnia in sapientia fecisti.

Nec minus inspidum insulsumque est Epicuri partes fouendum futile comentum. Aiunt nulli ordini statuue indictum fuisse cœlibatum, aut interdictum coniugium, ideòque nullum ordinem arcendum esse à coniugio. Vbi assumunt ineptè, & colligunt ineptius, aut quod verius est, vtrunque perficiunt ineptissimè. Nam assumptum falsitatis arguit Paulus, qui veras viduas perpetuo cœlibatui alligatas censet, dicens. Viduas honora, quæ verè viduæ sunt. Vbi ex his quæ inde sequuntur, liquet viduali statui annexam esse continentiam. Ait enim, Quæ autem verè vidua est, & desolata, speret in deum, & instet obsecrationibus & orationibus die ac nocte. Nam quæ in delitijs est, viuens mortua est. Pergit & hoc de-

clarare liquidus, qui dicit, Vidua eligatur non minus sexaginta annorum, quae fuerit unius viri vxor. Quae fuerit, inquit, non iam vxor futura. Quod autem sequitur, est apertissimum. Adolescentiores viduas deuita. Cum enim luxuriant fuerint in Christo, nubere volunt, habentes damnationem, quia primam fidem irritam fecerunt. Vides statum verum viduali annexam esse continentiam? Quia & ipse Paulus mulieri diuortium passae mandat, ut in eo quod superest vite, (nisi marito superuiuat aut illi reconcilietur) seruare coelibatum. Dico, inquit, mulierem a viro non discedere. Quod si discesserit, manere innuptam, aut viro reconciliari. Et hunc quidem coelibatum patitur haec mulier etiam inuita. Sacerdos autem non alligatur continentiae, nisi sciens, prudens ac volens. Quid enim mirum, si accessorium rei praecipuae naturam sequatur?

Quod autem attinet ad id quod inferitur, quis ita colligeret unquam, Nulli ordini iniunctum est, ut voueat, aut ut se iuramento obliget, nemo igitur aut vouere debet, aut iurare? Satis esse debet, quod inuitemur ad continentiam, quam perpetuo tenere qui volet, sibi deligere poterit statum aut ordinem, cui maxime conueniat continere. Nemo ex praeccepto obligatur ad contrahendum, plerique tamen obligantur ex contractu. Nulli a domino interdicta est secularis aut civilis vitae conditio, nullus igitur debet euolare ad solitudinem, cum tamen consultius egerit diuus Baptista Ioannes civilis tumultus fugiens, & antra deserti penetrans, ut liberius sibi superisque caneret. Quo etiam sine indictus est sacerdoti coelibatus. Nemo obligatur ad ineundum praesulatum, aut Reipublicae praefecturam, qui tamen onus illud recipit, ad ea implenda tenetur, quae illi incumbunt officio. Congruit autem sacerdotio & sacrae studium philosophiae. Nam labia sacerdotis custodiunt scientiam, & legem requirunt de ore eius, quia angelus domini exercituum est. Congruit etiam sacerdoti praesertim euangelico mundities ac puritas, ut scilicet mundus sit a mulieribus. Nam semper sit purus, qui altari semper adheret. Lauamini, (ait scriptura) & mundi estote, qui fertis vasa domini. Iuste igitur & sancte huic ordini alliganda visa est perpetua continentia, ut sacerdotii indiuidua comes ac perpetuum ornamentum. Quod si ex certa

tribu, vt olim Leuitica, prodirent sacerdotes, non deesset illis occasio querimoniae, cum volentes nolentes ad huiusmodi ministerium traherentur. Hic autem secus res habet, quando ex nulla gente, nulla natione, tribuue, neque ex quouis alio ordine quisquam compellitur, seu ad sacerdotium, seu ad annexum illi coelibatum. Quare nihil hic iniquitatis subesse potest, cum scienti & volenti nulla fiat iniuria, neque dolus. Hinc autem certissima causa redditur, cur sacerdoti euangelico potius quam Leuitico annexus fuerat coelibatus. Nam nascebantur Leuitae, cum sponte tantum accedant euangelici sacerdotes. Aliud autem est necessitate quadam duci, aliud liberè tantum accedere. Sed quid multis moror? Si non expedit nubere propter coniugii molestias, vt apostolis visum est, neque id à domino reprobatum: & viuendū est, donec à domino vocemur. Expedit igitur continere, praesertim homini & sacrorum ministeriis occupato, & rei literariae studiis impedito. Quae duo sacerdotali functioni semper adhaerent. Hoc agnouit, qui dixit, Vix posse quempiam & libris, & vxori pariter inseruire: cui è duobus alterum solidam hominis requirat operam. Quare huic maximè competit continere, praesertim cum nemo id oneris subire cogatur. Inepta igitur est illatio, quae tam multis instantiis interrumpitur. Vt si quis ita ineptè colligat, Nemini interdictae sunt artes pacis, nemini igitur iniungendum est militiae onus. In summa, cuius ordini citra iniuriam honestum aliquod onus annexitur, vbi nemo trahitur inuitus, dum tamen illi expedire, aut congruere dignoscitur. Et ob eam causam alligata fuit sacerdotio euangelico continentia. Et quia ab initio liberi sunt contractus, ex postfacto etiam ipsius naturae consensu obligationem contrahunt. Sic quod dominus sub consilio reliquit, ex consensu ecclesiae cadit sub praeecepto.

Obstrepunt nihilominus heretici hoc etiā adiungentes, Si licet extremam inediam repellere quocunq; cibo, qui in manum venerit, non obstante contraria voti ratione iam emisit, si, cur non etiam rei vxoriae adminiculo extremum vitae periculum liceat propulsare? praesertim si medicus neget aliud patere effugium ab ingruente mortis discrimine, quam carnalis vsus copulae. Ad id vno verbo respondet

Paulus, ita dicens, Esca ventri, & venter escis: corpus autem non fornicationi, sed domino. Quasi ita dicat, Per me licebit, ait dominus, quocunque escarum genere ventris subleuare necessitatem: at ego mihi reseruavi corporis humani mundiciem, vt non sinam etiam pro vita seruanda vsu libidinis pollui. Tanto magis tenendum est, id quod superius probauimus, nunquam deesse remedium viro probo ac pio, modo in domino iacet cogitatum suum, & ipse illum enutriet. Scriptum enim est, Multae tribulationes iustorum, & de omnibus his liberabit eos dominus. Custodit omnia ossa eorū, vnum ex his non conteretur: vt eruat à morte animas eorū, & alat eos in fame. Imitandus potius vir quidam pietate ac religione insignis, qui cum titillatione carnis agitaretur adusque extremum periculū, ait, Malo hinc abire sacris legibus obediens, quam perfidia nota iniustus in contumeliam viuere. Qui autem ansam arripiunt ab vno Aeneae Syluij verbulo, quales sint, facile indicat. Qui ait se existimare maiore causa reddendam esse sacerdotio ineundi coniugij facultatem, quam olim adempta sit. Hoc inquam carnalis Aeneas censet. Vetum spiritualium virorum turba reclamationem. Sacrorum canonum vna vox & consensus ex diametro repugnat. Quin & ipse sui conscius erroris, spiritualis viri personam sustinens, seipsum arguit. De amore, inquit, quae scripsimus olim iuuenes, o mortales contemnite, atque respuite: seni magis quam iuueni credite: nec priuatum hominem pluris facite, quam pontificem: Aeneae reiicite, Pium suscipite. Et haec verba fenestram nobis aperiant futurae responsioni, vt scilicet peccatus vere Christianū non attendat quid Aeneas Syluius ex suspitione tantū iudicauerit, cum dicat, Forsan vtilius. Potius huc admoueat oculos, quo spectare dignoscitur piorum omnium spiritualiumque virorum consensus: quo etiam magno clamore vocat canonicae tubae concentus, nempe ad conseruandum in sacerdotio coelibatum. Neque enim par fuerit, vt vnus suspicio tantum viri preponderare debeat, praediciūque facere, spiritualium omnium virorum constantissimo decreto: cum ille quadantenus sibi contrarius videatur, isti vero in eodem semper tenore sententiae permanserint immoti. Denique spiritualibus creditur & castitatem semper expertis po-

tius, quàm carnalibus & lapsis. Et vbi textus canonum stat à parte continentiae sacerdotalis, nemo mihi proferat in contrarium cuiusuis commenta commentatoris: nisi quis putet non erubescendum sine lege loqui. Est autem glossa in canone, vt pedamentum in vite, nempe vt seruiat viti: sic debet sequi glossa canonem, non imperare canoni.

Tam frustra se protegunt ac tuentur huiusmodi nuptiatores qualicunq; autoritate Panormitani cap. Cum olim, de cleric. coniugat. Qui cum aduersam sibi sciat sacrorum canonum autoritatem, facile coniectare poterat huiusmodi continentiae authoribus nec iudicium defuisse, nec experientiam: proinde iudicasse nihil obstare suo instituto leues pro nuptiatoribus coniecturas. Nihil enim obicit coelibatui praeter petulantium quorundam incontinentiam: qui cum spiritu coeperint, carne consummantur. Non ignorat, quem nihil in canone scriptum latet, quod delictum personae non debet in ecclesiae detrimentum redundare. Sed quis obsecro, eos ad sacerdotale fastigium traxit inuitos? Quomodo eis vacabat sacris inhiare ordinibus, si non vacet continentiae vota sectari? Ex hoc certe nihil colligi potest, quando ad praeterita non est recursus, nec iusta resiliendi via: neque enim semel iurata vota iure infringi possunt: nisi quod in posterum ita caueatur, vt nemo assumatur, nisi iam prouecta aetatis & longo usu & experientia morumque probitate stabilita. Sic fiet, vt ea, quae imminere incommoda dicuntur, euanescant. Nec satis consulte dictum videtur ab eo, qui in scrinio sui pectoris iura tenebat, expedire vt lex de continentia feratur sub poena tantum, nulla imminente culpa. Sciebat enim cito violari auro iustitiam, & quod reus poenam non timeret, quam pecunia redimi posse putaret. Hoc esset casses captandae pecuniae tendere, non condere leges. Ideo autem non debuit ferri lex de continentia, aut districtissime praecipere. Nam & hoc duplex vinculum culpa & poenae quamuis arctissimum adhuc temere dissolui experimur. Proinde spirituales audiendi sunt, ceteri vero negligendi, vt alio diximus loco. Cur non potius illi veniebat in mentem Urbani secundi decretum in canone, Erubescant. xxxij. distinct. quo censet ac recenset iudicio sancti spiritus arcendos ab omni muliebri con-

fortio sacris ordinibus initiatos? Prospiciebat vir ille integerrimus magno ecclesie commo: sciens ex vsu coniugij idem imminere, quo iam ecclesiam Græcam laborare videmus, periculū. Reccesit enim à filia Sion omnis decor eius, & denigrata est super carbones facies eius. Fallitur autem qui existimat ignem igne extingui posse, cum longè diuersum sit spiritualium virorum iudicium. In quibus est abbas Theonas collatione xxj. cap. xxxiiij. Cuius sententiam super ea re subnectere libet, vt collatis vtrinque signis videamus quantum interfit inter carnale ac spirituale iudicium. Non potest, inquit ille, aut vetita concupiscere, aut imperata contemnere: cuius totum studium, totumque desiderium, diuino amori semper intentum, vsque adeo viliū rerum oblectatione non capitur, vt etiam his, quæ concessa sunt, non vtatur. In lege autem, in qua coniugiorum iura seruantur, quanuis cohibita luxuriæ euagatio vni tantum sceminae mancipetur: tamen nequaquam possunt carnalis concupiscentiæ aculei non vigere. Et difficile est, vt ignis, cui etiam studiose pabula suggeruntur, ita præfixis terminis includatur, vt non etiam extra euagatus comburat quicquid attigerit. Cui etiam si sua illa ita semper occurrat obiectio, vt exæstuarè extrinsecus non finatur: tamen etiam dum cohibetur, incendit: quia voluptas ipsa culpabilis est, & ad velocissimos adulteriorum raptatur excessus consuetudo concubitus. Cæterum quos gratia saluatoris sancto incorruptionis amore flammauerit, ita omnes carnalium desideriorum spinas dominicæ charitatis igne consumunt: vt nec tepés fauilla vitiorum refrigerium integritatis imminuat, Legis ergo famuli à licitorum vsu ad illicita prolabantur: gratiæ participes dum licita contemnunt, illicita non nouerunt. Hæc ille.

Proinde qui coelibatui auersionis ac dissuasionis nubem offundunt, sibi cauere debent ab infelici quopiam successu iræ diuinæ eorum ceruicibus imminentis, qui à melioribus auertunt incautos. Ne prohibeas, ait Sapiens, aliis bene facere: sed si vales, ipse bene fac. Scribit enim Baptista Fulgosius de spreta religione huiusmodi facinus in Vitiza Gotthorum Rege fuisse acerrimè castigatum. Qui cum sacris ecclesie decretis obuius ire pergeret, suæ

ditionis sacerdotibus non coniugia modo inducens, sed & polygamiam suadens, non multo post id sceleris diuina sequuta est ultio. Nam prælio victus, & à Rhoderico interceptus, orbatúsque luminibus, quod reliquum erat vitæ, tetro inclusus carcere infelicissime peregit. Ea nimirum sunt contemptæ religionis præmia.

Nec reticebo eiusdem abbatis Siculi sententiam minus caute prolatam in cap. Cùm in cunctis: de elect. vel ob id maxime quod ad Diui Pauli virginitatem attinet, & continentia nitorem, dum ait, Paulus fuit fortior Eustochio, qui fuit virgo: & licet fuit fortior, tamen non potuit resistere stimulo carnis. Illud mihi probatur, quod virginem Paulum appellet, vt res est. Illud tamen falsum est, quod non potuerit resistere stimulo carnis. Resistit enim, cui dictum est, Virtus in infirmitate perficitur. Non caruit stimulo, verum non defuit resistentia: imo certamen forte dedit illi dominus, sed vt vinceret. Nam vt beatus Pater Theonas ait collatione vigesimatertia, cap. decimoquinto, Si crimen subesset, non diceret Apostolus Paulus, Infelix ego homo: sed, Impurus aut scelestus ego homo. Nec, De corpore mortis huius: hoc est, de conditione mortali: sed, A flagitiis atque criminibus carnis huius vellet absolui. Infelicem ergo potius se vocat, quàm nocentem. Atqui nocens esset, si stimulis carnis non resisteret. Quare merito quis desyderet in huiusmodi rebus iudicium paulo spiritualius in eo, qui in cæteris censetur oculatissimus. Quod minime dicerem, nisi quatenus facit ad causam cælibatus tuendam: neve quispiam tanti viri autoritate fallatur.

Sed illis in mentem venit, quæ nunquam non suauiter arridet, vetus illa cantio, Crescite, & multiplicamini, & replete terram. Qua ratione efficerent omnes vinculo coniugali obnoxios, pari que opera damnarent omnes ad vnum quotquot cælibatum, nuptiali posthabito thalamo, coluerunt. Verum in quas, quæso, blasphemias seipso retrudunt: qui omnes cælibes à Christo domino vsque ad nouissimum continentem sua impia sententia damnant? Damnant autem, si existimant huius-

modi præceptum, Crescite, & multiplicamini, & replete terram, ad singulos pertinere. Quare aut se blasphemus agnoscat, aut nobiscum consentiant huiusmodi præceptum, quod aliquando omnes percellerat & singulos, utpote statim post homines natos, donec amplius terra habitaretur: nunc tantum pertinere ad vniuersos, ut non liceat vniuerso humano generi in totum abstinere à coniugio: tametsi nemo ex eis priuatim huiusmodi obligatione ligetur, ut nihil timendum sit sacerdotibus, quo minus incolumi præcepto cœlibatum colere possint. Verum qua ratione istud intelligi possit, hac similitudine clarius euadet. Iubet Imperator exercitus vni cohorti aut centuriæ tota nocte vigiliis nocturnis insistere. Hoc mandatum non afficit singulos. Satis enim erit, si qui designentur, qui totius nomine cohortis mandato parentes excubias seruent, ceterosque ab huiusmodi onere liberent. Sic in re nostra non desunt, qui iubentis imperio abunde satisfacere possint: ut est tota laicorum, & ea quidem non infima, turba. Quare desinant trepidare timore, vbi nullus timor: sed deam potius inuocent, ut eius numine & afflatu ex professo inchoatam continentiam ad felicem salutis portum perducere queant.

Quid si etiam dicamus non esse de mente imperantis, ut vis obligandi perseveret, si iam finem quis adeptus est, propter quem lex ferebatur? Ut si quis famulo imperet, quod constrato & conscenso equo quempiam ad se vocet, eumque protinus adesse iubeat in remotis agentem: iam si forte is, qui inuitandus erat, præsens adfuerit, tunc cessat obligatio illuc pergendi. Adepto enim fine, cessat labor operis. Non dissimile est quod hic agitur. Dominus enim iubet terram repleri. Quod si (ut res habet) repleta est etiam vsque ad nauseam, adeo ut vix aut ferre, aut alere possit suos habitatores: iam quis dubitet vim cessare mandati? Ut si ita dicam, Iubet Christus Dominus caput vngi, faciem lauari, ut maxime inuigilemus, ne videamur hominibus ieiunantes. Iam si apud aliquem cessat huius periculum ambitionis, nihil certe opus erit, aut ut caput vngat, aut faciem lauet. Sed quid in re aperta diutius immoramur, cum constet ex Paulo hu-

iufmodi præceptum nõ attingere fingulos, qui ait, Bonum eſſe cæteris, ſi permaneât, ſicut & ipſe. Adde & illud ex eodem, Qui nubit, bene facit: qui non nubit, melius facit. Quod nullatenus diceret, ſi iſtud diuino repugnaret præcepto.

Sunt qui ita cauillantur: Quicumque ſacerdotio vult annexum eſſe cœlibatum, efficit, vt duo inter ſe ſacramenta pugnare videantur, nempe ſacerdotium, & matrimonium: quum nullus vtriuſque capax præfertim in eccleſia Latina eſſe poſſit. Ad quod reſpondendum, quòd viduitas & virginitas virtutes ſunt, quæ tamen ſimul in eodem minime conſiſtere poſſunt: Et vbi crumena argento turgat, ſimul aurum non recipit: non tamen inter ſe pugnant aurum & argentũ, vt nec aqua aquæ cõtraria eſt: quæ ſubintrare nõ poſteſt, vaſe iam interius repleto. Nec ſtellæ apparent, vbi ſol illuxerit: ita nec coniugio locus eſt, vbi afluſerit ſacerdotium: Vel ob id vnum, quòd vnus vtrique ſufficere non poſteſt, quum alterum totum exigat hominem. Non igitur contrarietas in cauſa eſt, verum potius vnus hominis incapitas. Anguſtũ enim eſt ſtratũ, ita vt alterum decidaſt, pallium breue vtrunque operire non poſteſt.

Ad hæc obſtrepunt Paulum ſibi cauiffe, ne cuiquam laqueũ iuduceret, ſi diu ſeparatim viuerent vir & vxor. Proinde cautius agendum cenſent, ne cœlibatus in multitudinem diffuſus det occaſionem ruinæ. Verũ ad id plerumque dictum eſt, quod per ſe ſanctum & iuſtum eſt, vtile & honeſtum, nemini cauſam eſſe ruine. Quæ ſi ſucceſſerit, ex hominis potius laſciua incuriãve procedit, quàm ex ipſa lege cõtinentiæ. Porro diu^o Paulus vbi de laqueo loquitur, ad eorum ſua verba conuertit, qui vinculo maritali ſunt alligati: ne ſcilicet denegata alterutri partium beneuolentia, alteram, cui denegatur, ad incontinentiam inducat. Iam iſtud ceſſat in ſacerdote, qui nulli ſui corporis fecit poteſtatem. Quòd autem de coniugatis loqueretur Paulus, verba ſequentia docent, Iterum reuertimini in idipſum, ne tentet vos ſatanas, propter incontinentiam veſtram. Hoc autem dico ſecundũ indulgentiam, non ſecundum imperium. Vides vt Paulus etiam apud coniugatos indulgeat potius, quàm conſulat, copulæ carnalis vſu? Alioq; dicturus his, qui voto adſtrinxerunt

runt: Vnusquisque in ea vocatione, in qua vocatus est in ea permaneat: Aut certe quod alio loco dicit: Accipite armaturam dei, vt possitis stare aduersus insidias diaboli, & cuncta inimici tela ignea extinguere. Iam si occasio ruine, aut laquei vndeunque imminens auocare debeat hominem à statu sacerdotali, idem quoque de thori maritalis conditione dicendum erit. Imminent enim coniugio sua pericula, adeo nihil est à periculo immune, quocunque te vertas. Hinc Psalmista ait, In via hac qua ambulabam, absconderunt laqueum mihi. Nam & aduersarius noster circūit, querens quem deuoret. Cui, inquit Petrus, resistite fortes in bello. Ceterum qui timet ventos, nunquam seminat: qui cōsiderat nubes, non metet. Nos igitur reddant circumfusa pericula cautiore ad effugiendum, & ad resistendum audentiores.

Demum cū neruosa demonstratione nihil efficere possit nuptiatorum calumnia: quod quidam magni alioquinominis persuadere non valent, rhetoricando (qua pollent arte) suadere conantur: vt quum euertere non possint cœlibatum, saltem nutare faciant in mentibus hominum, suis declamationibus à continentia puritate leuissimos quosque absterrentes. Egregium scilicet eloquentia margaritū in lutam proicientes: hoc certe digni elogio, Sicut annulus aureus in naribus suis, sic mulier pulchra & fatua. Hęc, inquam, Rhetoricis adornata flosculis eloquentia. Qui longe felicius collocare suam artem debuerant, qua vsque ad miraculum pollent in continentia laudibus: quàm ad depingendam lasciuia speciem, cuius effigies vix secus, quàm per errorū lineamenta queat adumbrari. Scrutandum potius erat, si quid ad inuentas continentia laudes adiungi posset potius, quàm eius deturpare nitorem. Qua in re dum infeliciter laborant, seipso, tametsi imprudentes & incauti sua arte deturpant & obscurant.

Vt quibus eloquii datur aurea vena poetæ,

Sed cecidit in sordes, inficiturq; luto.
 Ita quādo in eo parū felici argumento rhetoricari libuit, obuiandum est, prouidendumque pusillorum salutis: ne stare videamur iuxta sanguinem proximi nostri. Aiunt continentiam hanc perpetuam more Gigantum natura bellum

indicere: quasi vero non hoc vehementer in mandatis relle-
querit & Christus, & Paulus. Christus dum ait: Si quis vult
venire post me, abneget semetipsum. Et illud, Qui amat a-
nimam suam, perdet eam: & qui odit animam suam in hoc
mundo, in vitam æternam custodit eam. Item, Nisi granum
frumenti cadens in terram mortuum fuerit, ipsum solum ma-
net. Si autem mortuum fuerit, multum fructum affert.

Quid autem apertius eo, quod dominus ait: Qui non re-
linquit domum, aut patrem, aut matrem, aut uxorem propter
me: non est me dignus. Qui ductam uxorem relinquere man-
dat, quid de uxore ducenda dicturus sit, apud se recogitet
nuptiarum præco ac patronus: & utinam non antichristia-
nus orator, qui absterret ab his, ad quæ Christus inuitat.
An non huiusmodi est, qui à cœlibatu dehortatur his ver-
bis, Tu vel me authore mentem istam mutabis, & cœliba-
tu relicto sterili, ac parum humano vitæ instituto, sanctissi-
mo coniugio indulgebis. Cui ex diametro aduersum se
offert Paulus, qui ait: Tempus breue est, charissimi, ut qui
habent uxores, sint tanquam non habentes: & qui possident,
sint tanquam non possidentes. Alio item loco in Corinthiis
posteriore sexto, In omnibus exhibeamus nosmetipsos si-
cut dei ministros, in laboribus, in vigilijs, in ieiunijs, in ca-
stitate, &c. Et tamen non desunt magni alioqui nominis
viri, qui his sirenum cantibus sibi patiantur illudi. Qui si se
mel his incantamentis indormiant, plebs tota deinde se-
quetur. At ubi vulnus in cruduerit, vix erit qui malagma ap-
ponat. Proinde me authore, aut (si admittere velint) consu-
le, noxia huiusmodi incantationum venena procul à se a-
mouenda curabunt: nisi se ipsos vnà cum ouili credito cito
perditos iri velint. Dominus hanc illis mentem perpetuo
conseruandam tribuat.

Vt autem conceptum animo negocium vno contextu
prosequar, superesse mihi video telam quandam retexere
varijs errorum licijs operose magis quàm religiose contexta:
ne habeant, unde gloriari possint hostes sacri cœlibatus,
quin potius intelligant nihil à tergo fuisse relictum, quod
non explosum fuerit atque refutatum.

Coniecit in chaos quoddam apologeticum cauillos non
paucos Bartholomæus cognomento Bernardus, Sambegic

sis ecclesiae (appellatione tenus) pastor & rector, re ipsa pre-
do potius, ac praeco nuptiarius, signorumq; suorum deser-
tor perfidus. Quos omnes, ne forte cuius imponat incanto
sigillatim conterere libet, & cuique cataplasma apponere
vulneri: tametsi quaecunq; deliramenta profert ex his quae
suprà allata sunt, abundè fuerint confutata. Orditur itaque
suam telam aranearum texturæ similem Bartholomæus il-
le Sambergensis à vulgata illa sacræ scripturæ pseudogra-
phia: qui mos omnibus hæreticis peculiaris esse solet: Epi-
curi personam agens his verbis,

Ecce facti mei rationes, Nunquã damnauit aut lex, aut
euangelium, nuptias: nec vlli statui hominũ interdixit. Di-
ctum enim est, Qui potest capere, capiat.

Ad id quidem responsum est nuptias non damnari ec-
clesiastico instituto. Non enim prohibetur nubere. Est ta-
men in libertate cuiusuis situm, ex voto amplecti id quod
prius erat liberum. Vouere consilij est, reddere vero præ-
cepti. Vt autem nemo fit clericus nisi volens, sic inuito ne-
mini interdiciuntur nuptiæ: quare scienti ac volenti nõ fit
iniuria neque dolus. Iam vbi est, qui de iniuria cõqueri po-
test super vinculo cœlibatus sponte recepto? Singuli ne spõ-
te sua vouentes? At volenti non fit iniuria. Status ne ac con-
ditio clericalis? At nullus status iniuriam patitur, vbi nullus
in eo statu iure conqueri possit. Nemini autem superest
querela: locus, qui sua sponte, nemine ad id compellente,
iugum sibi perpetui cœlibatus assumpserit. Et hoc vnum
abunde sufficit ad obturandum os loquentium iniqua. Per-
git nuptiator suam causam defendere, falsum (vt semper so-
let) assumens.

Qui potest capere, capiat. Hac voce meritò terri de-
bent, qui se promiscuè addicunt cœlibatui: quoniam quan-
do non omnium, sed paucorum est donum perpetuæ con-
tinentiæ. Paulus velut exponens Christi sententiam dicit,
Vnusquisque proprium donum habet à Deo.

Responso.

Vnde tu terrorem elicis, sancti patres confidentiã pro-
mittunt, imo & Paulus docet fidendum esse. Nam perinde
est istud, Qui potest capere capiat: atque si agnotheta inui-
set ad præmium. Simile est illud ex Paulo, Qui in stadio

currunt, omnes quidem currunt, sed vnus accipit brauium. Sic currite, vt comprehendatis, Et methodum tradit ad id assequendum, dicens, Omnis qui in agone contendit, ab omnibus se abstinere. Illud quoque adiungens, Sic pugno, non quasi aerem verberans, sed castigo corpus meum, & in feruitutem redigo, ne cum alijs prædicauerim, ipse reprobus efficiar. Non sunt isthæc absterrentis, sed potius allicientis, & inuitantis, modumque tradentis, quo quis facile sperari assequatur brauium. Hoc autem ex interpretatione factorum patrum supra diffuse monstratum est. Sed quid facias præposteris istis ingenijs omnia in contrarium peruertentibus? Sequitur ex eodem.

Veretur Paulus, ne si exigat cœlibatum, laqueum iniiciat. Quomodo igitur Pontificum de cœlibatu traditiones vocabimus? Responso.

Vocabimus certè sacras ac sinceras institutiones, vt que ad puram ac sinceram contemplationem faciliem aditum parent. Non enim exigunt à quopiã cœlibatum, quin omnes potius accedere volentes, vehementer exhortantur, vt diuinum implorent auxilium, secumque cogitent, quid ferre recusent, quid valeant humeri. Hoc cœne est laqueum iniicere incautis?

Ad id vero, quod sacrosanctam de cœlibatu legem ore impio animarum laqueum appellare ausus est, hoc vno sibi responsum putet Sapientis oraculo, qui ait Ecclesiastes decimo, In via stultus ambulans, quum ipse insipiens sit, omnes stultos existimat. Ita & qui ebrietate delirioque laborat, ex se metiri solet cæteros.

Ad verba autem Pauli ad Timoth. Oportet episcopum esse vnus vxoris virum, scire debuit digamiam tantum illis verbis esse prohibitam, non iussas nuptias, alioqui peccassent Ioannes & Paulus apostolici viri toto suo æuo cœlibes & innupti,

Sed & falso impingit ecclesiæ, quod suam legem sic exigat, vt malit violari diuinam, quam suam institutionem perire. Quod nunquam ecclesia vel de somnio cogitauit. Falsum enim est quod supponitur, quasi vero non sit medium inter nubere & vri. Iam enim docuimus omnibus viam esse apertam, ac medicam temperatam, qua assequi possint, vt nec

vrantur nec nubant. Adde & illud ex Paulo, Esca ventri, & venter escis: corpus autem non fornicationi, sed domino.

Quod autem pseudographe Paulum inducit de his qui in spiritu mendacij prohibent nubere: Tatianos incuset & Manichæos, qui nuptias vetant. Ab eo enim errore longissime absunt ecclesiæ decreta. Non enim nubere vetat inuisum Paulus, qui suo quemque reliquit consilio.

Paphnutii pro nuptijs clericorum intercessio apud Nicenam synodum extra causam est. Illic enim agebatur de his, qui ex professo coniugia cum ordine obseruabant: hic autem de his agitur, qui cœlibatum professi sunt. Non enim æquum erat, vt supra quam professi essent, obligarentur inuiti. Neque enim professi erant cœlibatum. De quibus autē presens sermo est: in qua vocatione, urgente nemine, numinis fauore implorato vocati sunt, æquissimum est, vt in ea permaneant.

Illud quoque minime ad rem facit, quod ex Paulo citatur, Nolite fieri serui hominum. Nam hoc solum iubet Paulus, ne contra diuina mandata hominū volūtati seruiamur.

De iuramenti præstiti ratione nugatur, prætendens generale iuramentum non habere vim obligantem, aliâs omnia plena forent periurijs. Ignorat forsan id quod apud sapientes tritum est, consuetudinem contrariam eleuare & extenuare vinculum iuramenti. At de vxore ducenda in sacris ordinibus, nulla in orbe Christiano apud Latinos est quæstio, quanto minus consuetudo. Vides, vt non curet quid dicat, tantum laborat vt dicat.

Vt autem demus vim obligationis in vniuersali iuramento pendere ab vsu, & consuetudine moribus vtentium approbata, nemo tamen ignorat hanc voti materiam ita esse indissolubilem, vt nullus in contrariū vsus hactenus admissus sit: imo, vt alio ostendimus loco, nec ipsa pontificis recipienda sit dispensatio. Frustra autem vim obligationis eneruare contendit casu aliquo necessitatis, cum nulla possimus impelli necessitate ad huius voti solennis disruptionem. Verum hoc addit,

Quid si iuratum est cum particula, quatenus humana fragilitas permittit? Esto. Humanæ certe fragilitati subueniri potest ieiunio, elemosyna & oratione. Nam & do-

minus faciet in tentatione prouentū, vt possimus sustinere.

Sed iuratum est, inquit, tantisper cœlibem fore, dum patitur imbecillitas carnis, qua tamen nihil infirmius.

Verū non attēdit quod diuus Paul⁹ ait, Omnia possum in eo, qui me cōfortat Christus. Et illud, Sufficiētia nostra ex deo est, qui nō sinit nos tentari vltra id quod possumus.

Addit, Iuratum conceptis verbis cœlibatum rescindendum fore. Quasi scilicet nemo possit amoliri instans periculum. Quod plane falsum ex suprā dictis ostensū est vno omnium sacrorum interpretum consensu.

Dum autem subiungit, se continere non posse. Plane mētitur iniquitas sibi. Qui enim indiget, postulet à deo, qui dat affluenter, & non impropert.

Minusque audiendus est in hoc quod ait, Iuramenta de cœlibatu esse incauta, vt quæ sine atrocissimis peccatis præstari minime possint. Hoc enim si verum sit, damnabimus impietatis omnes huius ordinis professores, quum Sapiens dicat, Qui amat periculum, peribit in illo. Verum impudentissimus iste est, qui cæteros sua mensura metiendos censet, qui quum in sordibus sit, alios ad volutabrum luti, ne solus sordescere videatur, inuitat: vt de Gryllo apud Vlyxē Circes carminib⁹ in suam mutato Poete fabulatur.

Quod autem nugatur de impuberum cœlibatu, aut incauto minusve prudenti iuramento, hæc omnia excluduntur. Nemo enim est ad cœlibatum imprudens, modò cætera adsint, quæ iure cauentur. Cæterum non recipitur, qui allegat simulatè iuratum fuisse cœlibatum, quum nemo ad id cogatur. Quin potius minimè creditur neganti, qui non vult, quod sibi credatur affirmanti.

Mentitur autem Diomedeam necessitatem ad votum deferendum, qui quoties velit implorare à domino perseuerandi gratiam, præsentaneum sibi non defuturum sentiet auxilium. Omnis qui petit, accipit, qui quærit, inuenit, & pulsanti aperietur: nisi de eorū numero esse malit, quos Psalmista insectatur his verbis, Deum non inuocauerunt: illic trepidauerunt timore, vbi non erat timor. Secum potius cogitet galeatum sero pœnitere duelli: & quomodo cœptum potius peragat iter, quàm quòd manum mittēs ad aratrū, respiciat retrò: & domin⁹ illi præsto aderit inuocat⁹.

Pater enim est misericordiarū, & de^o totius consolationis, qui cōsolatur nos in omni tribulatiōe nostra. Hęc ad omnia desertoris nostri nugamenta satisfactionis vice dicta sint.

Novissimum hoc demum specie quadam recti velatū patrociniū quærunt prætextu vulgatæ sententiæ, quæ est in capite, Si vero aliquis de iureiurando. Tantisper seruandum esse iuramentū, donec vergat in deteriore a-nimæ exitū: alias cedere debet occurrenti necessitati. Aiunt autem fieri posse: vt æstus carnis solo coniugio temperari possit. Quod nisi accesserit, imminet præsentissimus lapsus. Quo casu, si non propria autoritate, interueniente saltem dispensatione ab eo qui potest, cessare videtur obligatio voti. Nam si soluto melius est nubere quàm vri ex diui Pauli sententia: & eadem necessitas accidere potest ei, qui voto adstringitur: cur non eadem necessitas pariet voti dissolutionem? Verum hoc est ad eundem semper offendere lapidem, quasi vero non sit inter nubere & vri medium, ac verum accedente tētatione remedium: si modo à deo ea, qua decet, modestia & constantia requiratur. Iam ergo nihil opus relaxatione voti, vbi præsens est subsidium, quod oratione promptissime impetrari potest.

Verum tandem per occasionem huc deuecti sumus, vt inuestigandum sit, an votum continentię aliquam dispensationem admittat, siue prætextu priuatæ necessitatis, seu etiam publicæ utilitatis. Qua de re vberius disserendum est eo, qui proxime sequitur, tomo.

TOMVS QVARTVS.

Votū castitatis solēne nulla ex causa dispensationem in se recipere, quæ ius seu obligationē ppetuò relaxet.

Præfatum primum.

DE Dispensandi facultate in votis, quod vero maximè consentaneum videbitur, dicturo, ne cui in foribus aberrandi detur occasio, ne cui in foribus aberrandi detur occasio, illud præfari visum est, Quod si agitur de dispensatiōe, quæ ius interpretetur ambiguū, nemini dubium, quin circa genus o-

m ij